Muidugi mõista, raske on täisinimest üleüldse leida, seda raskem weel asunduste jaoks. Aga heade seast parema peame selle koha peale küll saatma, kui waatame, missugune laialdane tööpõld teda ootab. Pealegi, kui selle peale mõtleme, mis meie rahwakool praegustes oludes on.

Kõigest eelpoolsest selgub, et asunikkude kooliõpetajale ametitunnistusest weel küllalt ei saa.

Temal peab armastust olema oma rahwa wastu ja ohwrimeelt, mitte ainult parema palga püüdmine. Eesti jonniga tuleb asundustes weel enam rehkendada kui kodus. Asunikud on autoriteedi austamisest ära wõõrdunud.

Asunikkude kooliõpetajal peab tööjõudu, oskamist ja püsiwust olema. Asunikkude kooliõpetajal on 7 tööpäewa nädalas ning tööpõld enamasti weel söödis.

Tema peab loomukindel olema. Meie asunikkudele sünnitab lõbu harjumata ja kindluseta iseloomusid kimbutada ja ka kukutada. Mitmed anderikkad noored mehed on ennast seal mudasse langetada lasknud ja sinna ka jäänud.

Asunikkude kooliõpetajal peab tõsine seisukoht usu asjus olema. Need rehkendawad walesti ja ei tunne meie rahwa hinge, kes arwawad meie rahwa juures midagi ülesehitawat luua, ilma seisukohta wõtmata usu asjus. Ärgu aga mõisteid ära wahetatagu: usk ja kiriklus ei ole mitte üks ja seesama. Usklik ei pruugi sellega ühtlasi ka kirikumeelne olla. Usk on meie rahwa hariduse asjus üleüldse tähtis tegur, aga asunikkude kohta on tal weel see tähendus, et ta rahwusetunnet kinnitab.

Mehed, kellel eelpool-nimetatud omadused on, saawad wististi ka selle ees hoolt kandma, et neil tarwiline teadmine ei puudu.

Mis teha, et asundustesse tegujõulisi kooliõpetajaid saada?

Asunduste koolisid peawad kas asunikud ise ülewal, ehk abikassa, maakogu ja riigi abiga üheskoos. Kooliõpetajate walimine on enamasti asunikkude eneste käes, olgu siis need kohad maha arwatud, kes abikassa käest abi saawad ning kus otsuseandja kohalik kirikuõpetaja on. Maakogu ning riigiesitus on enamasti igal pool nii salliw, et ta

Eesti asundused ja asupaigad Wenemaal, 1918, lk. 84